

УДК 327.477

**Олена Кучмій,**

кандидат політичних наук, доцент,

Навчально-науковий інститут міжнародних відносин,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,

kuchmiy.olena@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-2634-4114;

**Оксана Фролова,**

кандидат політичних наук, доцент,

Навчально-науковий інститут міжнародних відносин,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,

sancha279@ukr.net

ORCID ID: 0000-0001-7105-2762

DOI 10.29038/2524-2679-2025-01-66-81

## **СУЧАСНІ ПРІОРИТЕТИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В ДІЯЛЬНОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

Сучасні пріоритети європейсько інформаційної політики сформувалися під впливом швидкоплинних змін, пов'язаних із появою технологій Четвертої індустріальної революції. Нова реальність поставила на порядок денний питання, яким чином слід використовувати досягнення у сфері науки й технологій для вдосконалення системи політичного управління державою, розвитку інформаційної індустрії та підвищення рівня конкурентоспроможності Європи, формування справедливого суспільства, де громадяни гарантовано мають доступ до всіх необхідних послуг завдяки поширенню сучасних технологій. Починаючи з 2015 р., Європейський Союз значною мірою переглянув базові засади інформаційної політики й зосередився на питаннях створення Єдиного цифрового ринку та забезпечення розумного сталого розвитку. Упродовж 2018–2024 рр. ухвалено низку стратегічних документів, які стали основою для формування нової європейської цифрової стратегії.

Мета статті – дослідження сучасних пріоритетів європейської інформаційної політики, представлених в оновленій цифровій стратегії Європейського Союзу. У статті проаналізовано основні етапи еволюції сучасної стратегії інформаційної політики в рамках ЄС, в основу якої

покладено оновлену цифрову стратегію. Розглянуто основні принципи цифрової трансформації сучасної Європи та пріоритети діяльності ЄС задля їх реалізації. Зокрема, досліджено прикладні напрями діяльності організації, спрямовані на стимулювання процесів розбудови інформаційної економіки та цифрового суспільства, розробку цифрових прав і принципів, регулювання штучного інтелекту та управління даними, створення цифрової ідентичності, розвиток цифрових ринків і цифрових послуг, упровадження цифрового євро, стимулювання інноваційної діяльності тощо.

**Ключові слова:** Європейський Союз, інформаційна політика, цифрова стратегія, цифровий компас, штучний інтелект, кібербезпека, цифровий ринок, цифрове євро, цифрові послуги, цифрова ідентифікація, цифрові права й принципи, цифрова ідентичність.

**Olena Kuchmii,**

Taras Shevchenko National University of Kyiv,  
ORCID ID: 0000-0002-2634-4114;

**Oksana Frolova,**

Taras Shevchenko National University of Kyiv,  
ORCID ID: 000-0001-7105-2762

## **CURRENT PRIORITIES OF INFORMATION POLICY IN THE ACTIVITY OF THE EUROPEAN UNION**

The current priorities of European information policy have been formed under the influence of rapid changes associated with the emergence of technologies of the Fourth Industrial Revolution. The new reality has put on the agenda the question of using achievements in the field of science and technology to improve the system of political governance of the state, develop the information industry and increase the level of competitiveness of Europe, and form a fair society where citizens are guaranteed access to all necessary services through the spread of modern technologies. Since 2015, the European Union has significantly revised the basic principles of information policy and focused on the creation of the Digital Single Market and ensuring smart sustainable development. In 2018–2024, a number of strategic documents were adopted, which became the basis for the formation of a new European digital strategy.

The purpose of the article is to study the current priorities of the European information policy presented in the updated digital strategy of the European Union. The article analyzes the main stages of evolution of the modern information

policy strategy within the EU, which is based on the updated digital strategy. The authors analyze the main principles of digital transformation of modern Europe and the priorities of the EU for their implementation. In particular, the article examines the applied areas of the organization's activities aimed at stimulating the development of the information economy and digital society, developing digital rights and principles, regulating artificial intelligence and data management, creating digital identity, developing digital markets and digital services, introducing the digital euro, stimulating innovation, etc.

**Key words:** European Union, information policy, digital strategy, Digital Compass, artificial intelligence, cybersecurity, digital market, digital euro, digital services, digital identification, digital rights and principles, digital identity.

## 1. ВСТУП

**Постановка проблеми.** В умовах прискореного науково-технологічного та інформаційного розвитку стратегічною метою європейських країн як на національному, так і на панрегіональному рівні є реалізація пріоритетів, пов'язаних з упровадженням цифрової стратегії, що ґрунтується на широкому використанні технологій Четвертої індустріальної революції задля забезпечення лідерських позицій регіону та підвищення рівня конкурентоспроможності на світовому ринку за умови збереження національної ідентичності й самобутності, культурного, мовного та релігійного різноманіття, а також інформаційних прав і свобод. Загальноєвропейська інформаційна політика розробляється й реалізується в рамках компетенції регіональних міжнародних міжурядових організацій, які розв'язують увесь комплекс політичних, правових, безпекових, економічних та соціальних проблем країн регіону.

Важливу роль у формуванні європейської інформаційної політики відіграє Європейський Союз, у рамках діяльності якого ще в 1990-х рр. стратегію розбудови інформаційного суспільства визначено як пріоритет діяльності організації на майбутнє. За цей час у рамках ЄС реалізовано низку стратегій, що мали на меті прискорити розбудову інформаційного суспільства в Європі та зберегти базові гарантії соціально-економічного розвитку для всіх громадян. Так, у 1994 р. на основі висновків доповіді М. Бангеманна «Європа і глобальне інформаційне суспільство для всіх. Рекомендації Європейській раді ЄС» ухвалено План дій щодо розбудови інформаційного суспільства в Європі, у 1999 р. – стратегію «Електронна Європа», у 2005 р. – Ініціативу «i2010», а у 2010 р. – Цифровий порядок денний для Європи, важливою складовою частиною якого з 2015 р.

визначено розбудову Єдиного цифрового ринку. При цьому Європейський Союз завжди намагався залишатися лідером інноваційного науково-технологічного розвитку й активно впроваджувати досягнення науки та технологій у сферу виробництва, соціальних відносин і політичного управління. Із появою концепції Четвертої індустріальної революції виникла нагальна потреба переглянути пріоритети інформаційної політики й урахувати сучасні тенденції в оновленні цифрової стратегії розвитку регіону, що дасть змогу повною мірою використати науково-технологічний потенціал для вдосконалення системи політичного управління, прискорення економічного розвитку та побудови справедливого суспільства, у якому будуть гарантовані цифрові права й свободи.

**Аналіз попередніх досліджень.** Нині існує багато наукових підходів до аналізу та інтерпретації європейської інформаційної політики й інформаційного простору. Серед науковців, які приділили увагу дослідженню проблематики, потрібно відзначити В. Гулая, А. Добровольську, Д. Дубова, О. Івасечко, Є. Макаренко, В. Максимець, І. Карпука, М. Ожевана, О. Перверзєву, О. Пістракевич, Г. Почепцова, О. Старіша, Є. Тихомирову, С. Трояна, С. Федонюка, О. Цебенка, А. Чічановського, О. Шевченко, О. Шустенко, М. Яковенка та ін. Проте динамічність, розвиток і швидкі зміни всіх складових частин інформаційної політики зумовили потребу переосмислення феномену в додаткових наукових дослідженнях. Так, загальних питань європейської інформаційної політики стосуються роботи таких науковців, як Г. Почепцов, Є. Макаренко, Є. Тихомирова, М. Ожевана та ін. Проблеми інформаційної політики Європейського Союзу й співпраці між країнами-членами в рамках інтеграційного процесу досліджено в роботах В. Гулая, В. Максимець, державно-приватного партнерства в стимулюванні технологічного розвитку Європи – у роботах А. Рум'янцева, В. Морозова та Г. Панікара; особливості європейської інформаційної політики в контексті системи інформаційної безпеки ЄС і протидії сучасним гібридним загрозам для європейського регіону – у роботах Є. Тихомирової, О. Івасечко, О. Цебенка; формування нової оборонної стратегії ЄС, важливою складовою частиною якої нині є інформаційно-комунікаційні технології – у працях С. Федонюка та І. Карпук. Аналіз останніх наукових праць українських учених у сфері європейської інформаційної політики уможливлює висновок, що більшість із них стосується двох головних аспектів, які зумовлені сучасними процесами в міжнародних відносинах, зокрема інформаційній політиці в умовах інтеграційних процесів і політиці інформаційної безпеки.

**Мета статті** – дослідження сучасних пріоритетів європейської інформаційної політики, представлених в оновленій цифровій стратегії Європейського Союзу.

## 2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Європейська інформаційна політика наразі перебуває в стані переосмислення сучасних викликів та вироблення нових принципів і підходів до її реалізації, відповідно до цілей та завдань, поставлених у новій цифровій стратегії Європи до 2030 р. Прискорення наукового й технологічного прогресу, проникнення сучасних технологій у всі сфери життєдіяльності суспільства обумовили потребу переглянути попередні стратегії цифрового розвитку регіону. Сучасні пріоритети інформаційної політики, які вперше визначені в стратегії Європейської комісії щодо створення Єдиного цифрового ринку 2015 р., спрямовані передусім на забезпечення кращого доступу для споживачів та підприємств до цифрових товарів і послуг по всій Європі; формування сприятливого середовища для розвитку цифрових мереж та інноваційних послуг через створення рівних і справедливих умов доступу до мереж та технологій; максимальне використання потенціалу зростання цифрової економіки [1]. Із 24 законодавчих ініціатив, представлених Європейською комісією з цього часу, шість ініціатив наразі вже завершено, решта 18 разом із новими пропозиціями щодо кібербезпеки та економіки даних продовжують.

Із цього часу в рамках Європейського Союзу було ухвалено низку стратегічних документів у сфері інформаційної політики, спрямованих на прискорену цифрову трансформацію європейського суспільства, розширення можливостей використання сучасних цифрових технологій у державному, приватному та громадському секторах з одночасним обов'язковим гарантуванням дотримання основних прав і свобод на основі чинного європейського законодавства. Так, у листопаді 2018 р. ухвалено Цифрову стратегію Європейської комісії. У документі зазначено, що до 2022 р. Комісія має трансформуватися й перетворитися на цифрову адміністрацію, орієнтовану на користувача та керовану даними. Вона буде наділена новим поколінням надійних і персоналізованих цифрових рішень, що підтримують її цифрову політику, діяльність та адміністративні процеси. Ці рішення підвищать ефективність, результативність, прозорість і безпеку функціонування Комісії та надаватимуть загальноєвропейські цифрові державні послуги, які є необхідними для функціонування Європейського Союзу в цілому [2]. Для досягнення цієї мети потрібно



пройти низку трансформацій у ключових сферах – працевлаштування й опанування нових навичок, управління, безпеки, а також формування цифрової екосистеми та цифрової інфраструктури, що дасть змогу прискорити заплановані масштабні зміни [3].

Важливим етапом розвитку інформаційної політики Європи стала поява нової цифрової стратегії «Формування цифрового майбутнього Європи», представлені Європейською комісією в лютому 2020 р. Реалізація стратегії має бути зорієнтована передусім на людину, відкривати нові можливості для бізнесу, заохочувати розвиток надійних технологій, сприяти побудові відкритого та демократичного суспільства, забезпечувати розвиток динамічної й стійкої економіки. Вона сприятиме перетворенню ЄС на глобальну модель для наслідування у сфері розвитку цифрової економіки, посиленню ролі Європи в підтримці країн, що розвиваються, у переході на цифрові технології, розвитку цифрових стандартів та їх просуванню на міжнародному рівні. При цьому європейський підхід повинен ґрунтуватися на трьох основних пріоритетах, що дасть змогу громадянам, бізнесу й урядам країн Європи скористатися можливостями, які відкриваються завдяки цифровій трансформації, як-от: розвиток і впровадження технологій, що працюють для людей; побудова справедливої та конкурентоспроможної цифрової економіки; розвиток відкритого, демократичного й стійкого суспільства [4].

16 грудня 2020 р. ЄС ухвалив нову Стратегію з кібербезпеки, яка стала ключовим компонентом європейської інформаційної політики в умовах прискореної цифрової трансформації регіону. Основними цілями Стратегії визначено посилення лідерства ЄС у виробленні міжнародних норм і стандартів регулювання кіберпростору, поглиблення співпраці з партнерами по всьому світу для просування глобального, відкритого, стійкого та безпечного кіберпростору, заснованого на верховенстві права, правах людини, основних свободах і демократичних цінностях. Стратегія була доповнена двома додатковими документами, що стосуються проблем кібернетичної безпеки та фізичної стійкості критично важливої інфраструктури й мереж – Директивою про заходи забезпечення високого загального рівня кібербезпеки в ЄС (переглянута Директива NIS або «NIS 2») та Директивою про стійкість критично важливих об'єктів [5; 6]. Потрібно також зазначити, що Стратегія кібербезпеки була спрямована передусім на досягнення таких пріоритетів, як збільшення рівня довіри й безпеки як базового поняття, що покладено в основу цифрової стратегії ЄС; забезпечення стійкості, технологічного суверенітету та інноваційного

лідерства Європи; запуск мережі операційних центрів безпеки по всьому регіону, що працюють на основі штучного інтелекту, які стануть «щитом кібербезпеки» для регіону, здатним виявляти ознаки кібератаки на ранньому етапі й забезпечувати проактивні дії, перш ніж буде завдано шкоди; розбудова оперативного потенціалу для запобігання, стримування та реагування на кіберінциденти; просування ідеї глобального й відкритого кіберпростору шляхом посилення співпраці; формування кібер- та фізичної стійкості мереж, інформаційних систем і критично важливих об'єктів; захист мереж наступного покоління (завершення впровадження EU 5G Toolbox). Як зазначалось у документі, кібербезпека нині є одним із головних пріоритетів діяльності Єврокомісії та наріжним каменем цифрової стратегії Європи [7].

У березні 2021 р. Єврокомісія представила оновлене бачення пріоритетів інформаційної політики до 2030 р., що ґрунтується на досягненнях у сфері цифрової трансформації Європи. Зазначимо, що ще у 2020 р. у своєму зверненні «Про становище Союзу» президентка Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн закликала Європу продемонструвати більше цифрового лідерства зі спільним баченням на період до 2030 р., що дасть змогу зберегти цифровий суверенітет країн ЄС у відкритому та взаємопов'язаному світі, а також реалізовувати політику, яка дасть змогу людям і компаніям отримати орієнтоване на людину, стійке та більш успішне цифрове майбутнє [8]. У березні 2021 р. Європейська комісія оприлюднила документ під назвою «Цифровий компас 2030: європейський шлях до цифрового десятиліття», у якому виклала своє бачення процесів розширення можливостей громадян і підприємств шляхом цифрової трансформації економіки та суспільства з дотриманням принципів цифрового суверенітету, поваги до основних прав і свобод (у тому числі цифрових), верховенства права та демократії відповідно до норм європейського права. Реалізація окреслених пріоритетів, згідно з документом, має сприяти побудові динамічної, ресурсоефективної й справедливої економіки та суспільства в Європі. У документі визначено чотири основні напрями діяльності до 2030 р.: 1) громадяни, які мають цифрові навички, і висококваліфіковані спеціалісти у сфері цифрових технологій; 2) захищені та стійкі цифрові інфраструктури; 3) цифрова трансформація бізнесу; 4) діджиталізація публічних послуг [8].

У грудні 2022 р. в рамках ЄС було прийнято Рішення 2022/2481 про початок реалізації Політичної програми цифрового десятиліття 2030 року – комплексної програми, яка має скеровувати всю діяльність держав-членів ЄС, пов'язану з цифровими технологіями, для досягнення цілей і завдань Цифрового десятиліття. Основною метою Програми визначено

забезпечення того, щоб усі технології та інновації працювали передусім на благо людей і не призводили до нових соціальних розмежувань чи порушення фундаментальних прав і свобод. Для досягнення цієї мети передбачено здійснення моніторингу прогресу цифрового розвитку до 2030 р., результати якого повинні оприлюднюватись у регулярному звіті Європейської комісії [9].

Окрім політичної програми Цифрового десятиліття, також ухвалено «Цілі Цифрового десятиліття» (для постійного вимірювання ефективності діяльності у сфері вдосконалення зв'язку та інфраструктури, підвищення рівня цифрових навичок, подальшої розбудови цифрового бізнесу й розвитку системи надання цифрових державних послуг), «Завдання Цифрового десятиліття» (скеровує дії держав-членів, дослідження ефективності яких представляється Комісією в щорічному звіті); багатонаціональні проєкти (у рамках яких відбувається об'єднання інвестицій і запуск великомасштабних транскордонних проєктів), «Права та принципи Цифрового десятиліття» (відображають цінності ЄС, які потрібно поважати в цифровому світі) [8].

Упровадження окреслених пріоритетів цифрової трансформації як складової частини інформаційної політики здійснюється в таких напрямках, як стимулювання процесів розбудови цифрової економіки та суспільства, забезпечення цифрових прав і принципів, регулювання штучного інтелекту та управління даними, сприяння розвитку цифрових ринків і цифрових послуг, упровадження цифрового євро, масштабування виробництва мікросхем, стимулювання інноваційної діяльності тощо.

Так, у 2018–2021 рр. Європейська комісія та держави-члени ЄС об'єднали зусилля для розробки й реалізації Координаційного плану з питань штучного інтелекту, який дав змогу визначити основні пріоритети політики Європи в галузі штучного інтелекту. Задля вдосконалення практики використання штучного інтелекту в Плані запропоновано розширити та прискорити інвестиції в розвиток технології штучного інтелекту, ужити заходів щодо стратегій своєчасного впровадження штучного інтелекту й узгодження політики країн ЄС у сфері регулювання штучного інтелекту. Основними цілями політики визначено створення сприятливих умов для розвитку та використання штучного інтелекту; досягнення стратегічного лідерства в секторах із високим рівнем впливу штучного інтелекту, забезпечення широкого використання технологій штучного інтелекту для людей тощо [10].

У квітні 2021 р. Європейська комісія виступила з пропозицією ухвалити Закон про штучний інтелект задля сприяння відповідальній



розробці та впровадженню штучного інтелекту в ЄС. У грудні 2023 р документ схвалено Європейським парламентом і Європейською радою, а 1 серпня 2024 р. Європейський закон про штучний інтелект остаточно набув чинності й став першою в історії законодавчою базою у світі, що регулює застосування штучного інтелекту та визначає ризики, пов'язані з його використанням [11].

Європейський закон про штучний інтелект установлює чіткий набір правил, заснованих на оцінці потенційних ризиків для розробників і впроваджувачів штучного інтелекту щодо конкретних видів застосування технології [12]. Зокрема, у документі подано таку класифікацію ризиків:

- мінімальний ризик (більшість систем штучного інтелекту, таких як спам-фільтри та відеоігри з підтримкою штучного інтелекту, не мають жодних зобов'язань відповідно до Закону про штучний інтелект, але компанії можуть добровільно прийняти додаткові кодекси поведінки);

- специфічний ризик прозорості (такі системи, як чат-боти, повинні чітко інформувати користувачів про те, що вони взаємодіють із машиною, щоб могли прийняти обґрунтоване рішення, тоді як контент, створений штучним інтелектом, повинен бути позначений);

- високий ризик (системи штучного інтелекту з високим ризиком, зокрема медичне програмне забезпечення на основі штучного інтелекту, компоненти безпеки штучного інтелекту в критичній інфраструктурі, системи штучного інтелекту, що використовуються для підбору персоналу, системи ухвалення рішення на основі штучного інтелекту, що застосовуються в здійсненні правосуддя й демократичних процесах, використання штучного інтелекту для надання доступу до основних приватних і державних послуг (наприклад кредитний скоринг), системи штучного інтелекту, що застосовуються для віддаленої біометричної ідентифікації та категоризації, системи штучного інтелекту в правоохоронних органах, в управлінні міграцією тощо);

- неприйнятний ризик (наприклад системи штучного інтелекту, які дасть змогу урядам або компаніям «оцінювати соціальні показники» (соціальний скоринг), шкідливі маніпуляції й обман на основі штучного інтелекту, шкідлива експлуатація вразливостей на основі штучного інтелекту, оцінка або прогнозування ризиків індивідуальних кримінальних правопорушень, нецільовий скрейпінг матеріалів з інтернету або камер відеоспостереження для створення або розширення баз даних розпізнавання обличчя, біометрична категоризація для визначення певних захищених характеристик, дистанційна біометрична ідентифікація в режимі реального часу для правоохоронних цілей у загальнодоступних місцях тощо) [12].

Отже, розробивши потужну нормативно-правову базу, засновану на правах людини та фундаментальних цінностях, ЄС може створити екосистему штучного інтелекту, яка принесе користь усім: урядам, приватним компаніям і громадянам. Це означає підвищення якості системи охорони здоров'я, удосконалення транспортних мереж, покращення державних послуг для громадян, виробництво інноваційних продуктів і послуг, зокрема в енергетиці, безпеці та охороні здоров'я, підвищенні продуктивності й ефективності виробництва для бізнесу та урядів. Нині Єврокомісія проводить консультації щодо Кодексу практики для постачальників моделей штучного інтелекту загального призначення (GPAI), який стосуватиметься критично важливих сфер, таких як прозорість, правила, пов'язані з авторським правом, й управління ризиками [11].

Іншим важливим напрямом діяльності ЄС щодо реалізації цифрової стратегії стало регулювання функціонування онлайн-платформ (пошукових систем, соціальних мереж та платформ електронної комерції, магазинів додатків, онлайн-платформ для обміну контентом, і для подорожей та проживання тощо), які відіграють усе більш важливу роль у соціальному й економічному житті регіону. Сучасні правила щодо цифрових послуг залишалися переважно незмінними з моменту прийняття Директиви про електронну комерцію у 2000 р. (Директива 2000/31/EC). У грудні 2020 р. Європейська комісія представила пакет законів про цифрові послуги з двома законодавчими актами: Законом про цифрові послуги (DSA) і Законом про цифрові ринки (DMA), покликаними створити більш справедливі «правила гри» та зробити онлайн-платформи відповідальними за розміщений на них контент [13]. Так, основною метою ухвалення Закону про цифрові послуги є сприяння прозору й безпечному онлайн-середовищу, визначення обов'язків та підзвітності для постачальників цифрових послуг, прав онлайн-користувачів, клієнтів і бізнес-користувачів у ЄС. Ухвалення документа має сприяти запобіганню незаконній та шкідливій діяльності в інтернеті, поширенню дезінформації; забезпечувати безпеку користувачів, захищати основні права й створювати справедливе та відкрите середовище функціонування онлайн-платформ. Це сприятиме збільшенню інновацій, зростанню конкурентоспроможності, а також масштабуванню невеликих платформ, малих і середніх підприємств та стартапів. При цьому ролі користувачів, платформ і державних органів перерозподіляються відповідно до європейських цінностей, ставлячи громадян у центр. Отже, громадяни отримують кращий захист основних прав і свобод, більший контроль над розповсюдженням шкідливого контенту, посилення захисту дітей в

інтернеті (наприклад заборона цільової реклами для неповнолітніх), більшу прозорість рішень щодо модерації контенту тощо; постачальники цифрових послуг – правову визначеність, єдиний звід правил в усьому ЄС, спрощення процедур запуску й масштабування діяльності в Європі; бізнескористувачі цифрових послуг – доступ до ринків ЄС через платформи, рівні умови гри проти постачальників нелегального контенту; суспільство в цілому – посилення демократичного контролю та нагляду за системними платформами, пом'якшення системних ризиків, таких як маніпуляції або дезінформація. Із кінця серпня 2023 р. ці правила вже застосовувалися до платформ із понад 45 мільйонами користувачів у ЄС (10 % населення ЄС) і до так званих великих онлайн-платформ (VLOPs) або онлайн-пошукових систем (VLOSEs). Із 17 лютого 2024 р. правила Закону про цифрові послуги поширюються на всі платформи [14].

Закон про цифрові ринки є одним із центральних елементів європейської цифрової стратегії й установлює набір чітко визначених об'єктивних критеріїв для кваліфікації великої онлайн-платформи як «гейткіпера» та гарантує, що вона поводить себе чесно в інтернеті й залишає місце для вільної та справедливої конкуренції [15]. У вересні 2023 р. Європейська комісія вперше визначила основних гейткіперів: Alphabet, Amazon, Apple, ByteDance, Meta, Microsoft. Ухвалення Закону дасть змогу в подальшому створити сприятливе середовище для всіх учасників ринку: бізнескористувачі, які залежать від гейткіперів у наданні своїх послуг на єдиному ринку, матимуть більш справедливе бізнес-середовище; інноватори та технологічні стартапи – нові можливості для конкуренції й упроваджувати інновації в середовищі онлайн-платформ без необхідності дотримуватися несправедливих умов, що обмежують їхній розвиток; споживачі – більше якісніших послуг на вибір, більше можливостей змінити постачальника за власним бажанням, прямий доступ до послуг за більш справедливою ціною; гейткіпери зберігатимуть усі можливості для інновацій та пропонування нових послуг (вони будуть позбавлені можливості використовувати недобросовісні практики стосовно до бізнескористувачів і клієнтів, які від них залежать, із метою отримання неправомірної переваги) [16]. Закон про цифрові ринки набув чинності з 1 листопада 2022 р. та почав діяти вже з 2 травня 2023 р.

Важливим напрямом інформаційної політики ЄС стало впровадження нових технологій у сферу фінансових послуг. Цифрові фінанси включають у себе різноманітні продукти, додатки, процеси й бізнес-моделі, застосування яких суттєво змінює традиційний спосіб надання банківських і фінансових послуг та підвищує ефективність фінансової системи загалом. Активне

використання штучного інтелекту, соціальних мереж, машинного навчання, мобільних додатків, технології розподілених реєстрів, хмарних обчислень й аналітики великих даних привели до появи нових послуг і бізнес-моделей у практиці діяльності як відомих фінансових установ, так і нових учасників ринку. Ці технології можуть бути корисними споживачам і компаніям, забезпечуючи кращий доступ до фінансових послуг, пропонуючи ширший вибір послуг та підвищуючи ефективність операцій. Вони також можуть сприяти зниженню національних бар'єрів і стимулювати конкуренцію в таких сферах, як онлайн-банкінг, сервіси онлайн-платежів та переказів, однорангове (P2P) кредитування, персональні інвестиційні консультації й послуги [17].

Важливим кроком для підтримки стратегії ЄС у сфері цифрових фінансів є впровадження цифрового євро як додаткового, інноваційного та безпечного платіжного засобу. Цифрове євро, залишаючись доповненням до готівки, яка все ще широко доступна й придатна для використання, може забезпечити широку доступність грошей центрального банку у фізичній чи цифровій формі для користувачів у Єврозоні, сприяти доступності послуг і фінансовій інклюзивності, а також адаптуватися до потреб користувачів, зберігаючи при цьому фінансову стабільність. Цифрове євро може також сприяти розвитку загальноєвропейських й інтероперабельних рішень для роздрібних платежів, а також підвищенню ефективності, інноваційності та стійкості економіки ЄС, що переходить на цифрові технології [18].

Потрібно також зазначити, що ЄС прийняв усеосяжну законодавчу базу, яка регулює випуск криптоактивів, а також послуги, які надаються щодо них. Регламент про ринки криптоактивів (MiCA) охоплює криптоактиви та пов'язані з ними послуги й діяльність, які не регулюються іншими законодавчими актами ЄС про фінансові послуги. Ця цифрова інновація може спростити процеси залучення капіталу, посилити конкуренцію та створити інноваційний і інклюзивний спосіб фінансування для споживачів або малого й середнього бізнесу. Криптоактиви також можуть використовуватися як платіжний засіб і відкривають можливості для більш дешевих, швидких та ефективних платежів, зокрема на транскордонній основі, завдяки обмеженню кількості посередників [19].

Ще одним напрямом реалізації європейської інформаційної політики є створення європейської ідентичності, що буде доступна громадянам, резидентам і підприємствам ЄС, які хочуть ідентифікувати себе або надати підтвердження певної особистої інформації. Її можна застосовувати для державних і приватних послуг онлайн та офлайн по всьому регіону. Кожен громадянин або резидент ЄС зможе також користуватися так званим особистим цифровим гаманцем [20].



Головними перевагами цифрової ідентичності ЄС є гарантовані можливості кожної особи, яка має право на отримання національної ID-картки; створити цифрову ідентичність, що визнається в будь-якій точці ЄС; отримати простий і безпечний спосіб контролю обсягу інформації, якою громадянин хоче поділитися зі службами на вимогу; керування нею за допомогою цифрових гаманців, доступних у додатках для мобільних телефонів та інших пристроїв, із метою онлайн- та офлайн- ідентифікації, збереження й обміну інформацією, наданою урядовими установами або перевіреними приватними джерелами; можливості використовувати цю інформацію як підтвердження права на проживання, роботу або навчання в певній державі-члені ЄС. Така цифрова ідентифікація може застосовуватись у різних сферах: отримання державних послуг онлайн (запит свідоцтва про народження, медичної довідки, повідомлення про зміну адреси), відкриття банківського рахунку та надання кредитів, подача податкових декларацій, подача заяви на вступ до університетів держав-членів ЄС, зберігання медичного рецепту, який можна використовувати в будь-якій точці Європи, підтвердження віку, оренда автомобіля за допомогою цифрового водійського посвідчення, туристичні послуги тощо.

Водночас уже сьогодні стає зрозумілим той факт, що впровадження системи цифрової ідентифікації має певні недоліки й неоднозначно оцінюється громадянами ЄС. Так, за даними опитування Євробарометру, лише 14 % ключових постачальників державних послуг у всіх державах-членах уможливають транскордонну автентифікацію за допомогою системи електронної ідентифікації, наприклад для підтвердження особи в інтернеті без необхідності введення пароля. Кількість успішних транскордонних аутентифікацій на рік дуже невелика, хоча й зростає. 72 % користувачів хочуть більше знати про те, як обробляються їхні дані, коли вони використовують облікові записи в соціальних мережах. 63 % громадян ЄС прагнуть мати надійний єдиний цифровий ідентифікатор для всіх онлайн-сервісів [20].

Реалізація європейської інформаційної політики пов'язана також із трансформацією основних прав і свобод ЄС. Процес формуванням цифрових прав та принципів, у яких закріплюються зобов'язання Європи щодо всеосяжної, справедливої, безпечної та сталої цифрової трансформації, почався ще в рамках ухвалення «Талліннської декларації про електронний уряд» (2017), «Берлінської декларації про цифрове суспільство і цифровий уряд, заснований на цінностях» (2020), та «Лісабонської декларації – Цифрова демократія з метою» (2022), у яких містився заклик до створення такої моделі цифрової трансформації, яка б посилила людський вимір цифрової екосистеми з Єдиним цифровим ринком у її основі [21].



23 січня 2023 р. Європейський парламент, Рада та Комісія урочисто заявили про ухвалення спільної Декларації про цифрові права й принципи для цифрового десятиліття, яка мала на меті поставити європейські цінності та людей у центр цифрової трансформації, щоб користь отримали всі зацікавлені сторони – окремі особи, бізнес і суспільство [22]. Сам факт того, що документ був підписаний президентами Комісії, Європейського парламенту й Ради, відображає високий рівень політичної прихильності ЄС та його держав-членів до просування й застосування цих прав і принципів.

Декларація про цифрові права та принципи ґрунтується передусім на Хартії основних прав ЄС і доповнює її, повторюючи фундаментальні інформаційні права й свободи, такі, як-от: свобода вираження поглядів, захист даних і недоторканність приватного життя тощо. У документі передбачено, що цінності ЄС, а також права й свободи, закріплені в правовій базі ЄС, повинні поважатися в інтернеті так само, як і в реальному світі. Декларація складається із шести основних розділів, що відповідають базовим цифровим принципам: людина в центрі цифрової трансформації; солідарність та інклюзивність; свобода вибору; участь у цифровому публічному просторі; безпека, захист і розширення прав та можливостей; сталий розвиток [22]. Європейська комісія щороку здійснює моніторинг застосування цифрових прав і принципів по всьому ЄС та публікує свій Звіт разом зі Звітом про стан цифрового десятиліття. Комісія також узяла на себе зобов'язання регулярно звітувати перед Парламентом і Радою про прогрес, досягнутий у просуванні й реалізації Декларації [21].

Безпрецедентні виклики останніх років – агресивна війна РФ проти України, ескалація конфліктів на Близькому Сході, виклики, пов'язані зі зміною клімату, подолання фінансово-економічних наслідків пандемії COVID-19, поставили на порядок денний ЄС питання зміцнення системи європейської безпеки, підвищення конкурентоспроможності регіону на світовому ринку, подальшої політики кліматичної нейтральності континенту й розв'язання проблеми міграції. На засіданні у Брюсселі 27 червня 2024 р. Європейська рада погодила стратегічний порядок денний на 2024–2029 рр., у якому визначила пріоритети ЄС і його стратегічні орієнтири на наступні п'ять років, зокрема зміцнення вільної й демократичної Європи; підвищення рівня конкурентоспроможності європейської індустрії та покращення економічного й соціального добробуту населення регіону; трансформація європейської архітектури безпеки в умовах зростання конфліктогенності, трансакційності та невизначеності світу. Важливу роль у досягнення цих стратегічних пріоритетів відведено реалізації стратегії цифрової трансформації Європи, зокрема, у сфері зміцнення потенціалу регіону в ключових технологіях майбутнього [23].

### 3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отже, як свідчить проведений аналіз, сучасна інформаційна політика Європи формується під впливом масштабних зрушень, обумовлених упровадженням досягнень науки й техніки, а також бурхливим розвитком інформаційно-комунікаційних технологій. Така трансформація приводить до масштабних зрушень у всіх сферах життєдіяльності людини та потреби переосмислення нових викликів та загроз для суспільства. Саме тому Європейський Союз послідовно впроваджує стратегію інформаційного розвитку й удосконалює інформаційні стратегії та політику, оновлює правову базу й визначає практичні сфери, які мають найбільшу перспективу для подальшого розвитку регіону та ствердження лідерських позицій Європи. Саме тому до пріоритетів сучасної європейської інформаційної політики увійшли питання функціонування цифрового ринку послуг, регулювання впровадження цифрового євро та криптовалюти, виробництва мікросхем, цифрової ідентифікації й цифрових прав і свобод. В умовах зростання нестабільності в регіоні особливого значення набувають також питання кібербезпеки та кібероборони як складової частини масштабної програми зміцнення європейської системи безпеки, захисту демократії й підвищення конкурентоспроможності європейської інформаційної індустрії. Для досягнення окреслених пріоритетів у рамках Європейського Союзу розробляється та реалізується стратегія інформаційної політики, яка постійно узгоджується як із внутрішніми, так і зовнішніми проблемами та викликами, ураховує сучасний розвиток інновацій та оцінює потенційні наслідки їх упровадження для європейських громадян.

### REFERENCES

1. European Commission (2015). A Digital Single Market Strategy for Europe. Communication From The Commission To The European Parliament, The Council, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions. URL: <https://cutt.ly/oria5qG5>.
2. European Commission (2019). European Commission Cloud Strategy. Cloud as an enabler for the European Commission Digital Strategy. URL: <https://cutt.ly/4ria5xFL>.
3. European Commission (2022). European Commission digital strategy. Next generation digital Commission. Final Communication to The Commission Brussels, 30.6.2022 C(2022) 4388. URL: <https://cutt.ly/7ria5AK8>.
4. European Commission (2019). Shaping Europe's digital future. URL: <https://cutt.ly/Sria54Rd>.
5. European Commission (2020). Proposal for a Directive Of The European Parliament and of the Council on measures for a high common level of cybersecurity across the Union. Repealing Directive (EU) 2016/1148. Brussels, 16.12.2020. URL: <https://cutt.ly/Jria6fXR>.

6. European Commission (2020). Proposal for a Directive Of The European Parliament and of the Council on the resilience of critical entities. Brussels, 16.12.2020. URL: <https://cutt.ly/Qria6Y9h>.
7. European Commission (2020). New EU Cybersecurity Strategy and new rules to make physical and digital critical entities more resilient. Press release. Dec 16. URL: <https://cutt.ly/3ria67R8>.
8. European Commission (2021). Europe's Digital Decade: Commission sets the course towards a digitally empowered Europe by 2030. *Press release*. Mar 9. URL: <https://cutt.ly/rrisqgtV>.
9. Decision (EU) 2022/2481 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 establishing the Digital Decade Policy Programme 2030 – *Official Journal of the European Union*. URL: <https://cutt.ly/arisqUtS>.
10. European Commission (2021). Excellence and trust in artificial intelligence. URL: <https://cutt.ly/HriswydT>.
11. European Commission (2024). *AI Act enters into force*. URL: <https://cutt.ly/FriswPdC>.
12. European Commission (2025). AI Act. URL: <https://cutt.ly/mrisw2ms>.
13. European Parliamentary Research Service (2022). Digital services act. URL: <https://cutt.ly/8risei4z>.
14. European Commission (2024). The Digital Services Act. Ensuring a safe and accountable online environment. URL: <https://cutt.ly/DrisebCf>.
15. European Commission (2024). About the Digital Markets Act. URL: <https://cutt.ly/zrise3UM>.
16. European Commission (2022) The Digital Markets Act: ensuring fair and open digital markets. URL: <https://cutt.ly/prisraTZ>.
17. European Commission (2024) Overview of digital finance. The emergence of new financial technologies has the potential to expand access to financial services and enhance the overall efficiency of the financial system. URL: <https://cutt.ly/nrisrmpr>.
18. European Commission (2023). Digital euro. As a digital form of central bank money, the digital euro would offer consumers and businesses more choice, reinforce the EU's digital transition, and strengthen the international role of the euro. URL: <https://cutt.ly/0risrBuZ>.
19. European Commission (2024). Crypto-assets. A comprehensive framework for crypto-assets and related services to ensure that the Union financial services are fit for the digital age. URL: <https://cutt.ly/drisc6WT>.
20. European Commission (2024). Digital Identity for all Europeans. A personal digital wallet for EU citizens and residents. URL: <https://cutt.ly/Mristg8A>.
21. European Commission (2024). European Digital Rights and Principles. The European Declaration on Digital Rights and Principles promotes a digital transition shaped by European values. URL: <https://cutt.ly/krisyp2q>.
22. European Declaration on Digital Rights and Principles for the Digital Decade. 2023/C 23/01 – *Official Journal of the European Union*. URL: <https://cutt.ly/9risyOa1>.
23. European Council (2024). Strategic agenda 2024–2029. URL: <https://cutt.ly/0risyVhT>.

Матеріал надійшов до редакції 01.02.2025 р.